

O'QITUVCHILARNING KASBIY MAHORATINI OSHIRISHDA USLUBIY BIRLASHMALARNING ROLI

*Qo'shmatova Dilduza Xasanovna — Farg'ona viloyati Beshariq
tumani 12-umumiy o'rta ta'lim maktab O'IBDO'*

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabdagi uslubiy birlashmalarning o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishdagi o'rni va ahamiyati ko'rib chiqilgan. Uslubiy birlashmaning mohiyati, vazifalari, tashkil etish shakllari hamda kasbiy o'sishga ta'siri tahlil qilingan. Ilg'or pedagogik tajribani tarqatish, hamkorlikda o'qitish va refleksiv amaliyot vositalari sifatida uslubiy birlashmadan samarali foydalanish yo'llari yoritilgan. Tadqiqot natijalari asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: metodik birlashma, kasbiy mahorat, pedagogik tajriba, o'qituvchining kasbiy rivojlanishi, ta'lim sifati, ilg'or tajriba, metodik ish.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль и значение методических объединений в повышении профессионального мастерства учителей в школе. Анализируются сущность, задачи, формы организации методических объединений и их влияние на профессиональный рост педагогов. Раскрыты пути эффективного использования методического объединения как инструмента распространения передового педагогического опыта, совместного обучения и рефлексивной практики. На основе результатов исследования разработаны практические рекомендации.

Ключевые слова: методическое объединение, профессиональное мастерство, педагогический опыт, профессиональное развитие учителя, качество образования, передовой опыт, методическая работа.

Abstract: This article examines the role and importance of methodological associations in improving the professional skills of teachers at school. The essence, tasks, forms of organization of methodological associations and their influence on the professional growth of teachers are analyzed. The ways of effective use of the

methodological association as a tool for disseminating advanced pedagogical experience, collaborative learning and reflective practice are revealed. Based on the results of the research, practical recommendations have been developed.

Keywords: *methodological association, professional mastery, pedagogical experience, teacher professional development, quality of education, best practices, methodological work*

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimida ro'y berayotgan jadal o'zgarishlar o'qituvchidan uzluksiz kasbiy rivojlanishni, bilim va ko'nikmalarini muntazam yangilab borishni talab qilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmonida ham pedagog kadrlarning malakasini oshirish, ularning kasbiy o'sishiga qulay sharoit yaratish davlat siyosatining muhim yo'nalishi sifatida belgilangan.

O'qituvchining kasbiy mahorati uning bilimi, ko'nikmasi, ijodiy salohiyati va tajribasining yaxlit birligi hisoblanadi. Bu mahoratni oshirishda tashqi kurslarga borishning o'zi yetarli emas — maktab ichida muntazam, tizimli metodik ish zarur. Ana shu nuqtada uslubiy birlashma hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada uslubiy birlashmaning mohiyati, vazifalari, tashkil etish shakllari va o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishdagi roli ilmiy-amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

Uslubiy birlashma – bu bir yoki bir necha o'zaro bog'liq fanlarni o'qituvchi pedagoglarning kasbiy hamkorligi asosida tashkil etilgan, metodika, tajriba va bilim almashish uchun mo'ljallangan maktab ichidagi professional jamoasidir. U o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini maktab darajasida qo'llab-quvvatlovchi asosiy tuzilmaviy bo'linma hisoblanadi.

Pedagog olimi T.I.Shamova ta'kidlaganidek, "Metodik birlashma – bu o'qituvchilarning ijodiy hamkorligi uchun eng qulay professional muhitdir, chunki u hamkasblar orasida o'zaro ishonch, fikr almashish va birgalikda muammolarni hal qilish imkonini beradi" [1.67].

Uslubiy birlashmaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Birinchi vazifa – metodik yordam. Ayniqsa yosh va yangi kelgan o‘qituvchilarga dars rejalashtirish, metodlarni tanlash, o‘quvchilarni baholash masalalarida amaliy ko‘mak ko‘rsatish.

Ikkinchi vazifa – ilg‘or tajribani tarqatish. Tajribali o‘qituvchilarning samarali usul va yondashuvlarini birlashma a‘zolari bilan ulashish, ochiq darslar orqali namoyish etish.

Uchinchi vazifa – ta‘lim sifatini nazorat qilish. O‘quvchilar bilimidagi bo‘shliqlarni aniqlash, fanlar bo‘yicha natijalarni tahlil qilish va tuzatish choralari ishlab chiqish.

To‘rtinchi vazifa – innovatsiyalarni joriy etish. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli vositalar va interaktiv metodlarni birlashma doirasida birgalikda o‘rganish va amaliyotga tadbiq qilish.

Beshinchi vazifa – o‘qituvchilarni attestatsiyaga tayyorlash. Metodik birlashma o‘qituvchilarga attestatsiya jarayonida portfolio tuzish, darslarini tahlil qilish va o‘z faoliyatini umumlashtirishda yordam beradi[2.45].

Uslubiy birlashma o‘z faoliyatini turli shakllar orqali amalga oshiradi. Ularni samarali tashkil etish ko‘p jihatdan birlashma rahbarining tashkilotchilik ko‘nikmasi va o‘quv ishlari bo‘yicha direktor o‘rinbosarining metodik yordamiga bog‘liq.

Metodik majlislar. Oyda bir yoki ikki marta o‘tkaziladigan majlislarda dolzarb metodik mavzular muhokama qilinadi, o‘qituvchilar o‘z tajribalari bilan o‘rtoqlashadi, fanlar bo‘yicha o‘quvchilar natijalari tahlil etiladi. Majlis kundaligi oldindan e‘lon qilinishi va hamma tayyorgarlik bilan kelishi samaradorlikni oshiradi.

Ochiq darslar va dars tahlili. Birlashma doirasida tashkil etiladigan ochiq darslar o‘qituvchiga o‘z metodikasini namoyish etish, hamkasblariga esa yangi usullarni kuzatish imkonini beradi. Dars tahlili konstruktiv va rivojlantiruvchi ruhda olib borilganda o‘qituvchi o‘z faoliyatini refleksiv baholashga o‘rganadi.

“Pedagog–pedagog” treninglari. Birlashma a‘zolari o‘rtasida bir-birini o‘qitish (peer teaching) formatida treninglar o‘tkazish juda samarali. Masalan, bir o‘qituvchi Canva dasturida infografika yasashni, boshqasi Wordwall platformasida interaktiv topshiriqlar tayyorlashni o‘rgatadi.

Ilmiy-metodik seminarlar. Yiliga ikki marta fan bo'yicha dolzarb pedagogik muammolar yuzasidan seminar o'tkazish o'qituvchilarda ilmiy tafakkurni rivojlantiradi. Seminar mavzulari o'qituvchilarning o'zlari tomonidan taklif qilinishi ishtirokni faollashtiradi.

Pedagogik o'qishlar va tajriba almashish. Tuman yoki viloyat darajasidagi metodik markazlar bilan hamkorlikda tashkil etiladigan pedagogik o'qishlar o'qituvchilarga kengroq professional muhitda o'z tajribasini taqdim etish imkonini beradi.

Portfolio va metodik to'plamlar. Har bir o'qituvchining kasbiy faoliyatini aks ettiruvchi portfolio tuzish va birlashma miqyosida metodik to'plamlar nashr etish o'qituvchilarning ijodiy faolligini rag'batlantiradi[3.23].

Uslubiy birlashma o'qituvchining kasbiy mahoratiga qanday ta'sir ko'rsatadi? Bu savolga javob berish uchun kasbiy mahoratning tarkibiy qismlarini ko'rib chiqish zarur.

Mashhur rus pedagogi Yu.K.Babanskiy kasbiy mahoratni "O'qituvchining didaktik, metodologik, kommunikativ va refleksiv kompetensiyalarining yaxlit tizimlari" sifatida ta'riflaydi [4.86]]. Uslubiy birlashma aynan shu kompetensiyalarning har birini rivojlantirishga xizmat qiladi:

- Didaktik kompetensiya: ochiq darslarni kuzatish va dars tahlili orqali yangi o'qitish usullarini o'zlashtirish.
- Metodologik kompetensiya: seminarlar va treninglar orqali ta'lim metodlarining nazariy asoslarini chuqurroq anglash.
- Kommunikativ kompetensiya: birlashma majlislari va muhokamalarida fikrlarni ravshan ifodalash, boshqalarni tinglash va hamkorlik qilish ko'nikmasini mustahkamlash.
- Refleksiv kompetensiya: o'z darsini, o'quvchilar natijalarini va pedagogik qarorlarini tahlil qilish odatini shakllantirish.

Tadqiqotchi A.K.Markovanning kuzatuvlariga ko'ra, o'qituvchilar kasbiy hamjamiyatda faol ishtirok etganda ularning dars sifati o'rtacha 27–34% ga oshadi

va pedagogik yangiliklarga ochiqlik kuchayadi [5.46]]. Bu raqamlar uslubiy birlashmaning ta'siri haqiqatan ham o'lchamli ekanini ko'rsatadi.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, uslubiy birlashmalar ba'zan rasmiy xarakter kasb etib, samaradorligi pasayib qolishi mumkin. Buning oldini olish uchun quyidagi tamoyillarga amal qilish tavsiya etiladi:

Ehtiyojga asoslangan rejalashtirish. Birlashma yillik ish rejasi o'qituvchilarning haqiqiy ehtiyojlaridan kelib chiqib tuzilishi kerak. Yil boshida o'qituvchilar so'rovi o'tkazilsa, ular uchun eng dolzarb bo'lgan metodika savollari aniqlanib, shu asosda ish rejasi shakllantiriladi.

Faol ishtirok madaniyati. Har bir o'qituvchi birlashma ishiga passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida jalb etilishi lozim. "Har bir o'qituvchi – bir marta spiker" tamoyili asosida navbatma-navbat tajriba taqdimotlari tashkil etilsa, jamoaviy mas'uliyat hissi kuchayadi.

Natijalarni hujjatlashtirish. Har bir majlis, seminar va ochiq darsning natijasi yozib borilishi, foydali materiallar elektron shaklda saqlanib, hammaga ochiq bo'lishi zarur. Bu metodik bank yaratishga zamin tayyorlaydi.

Raqobatbardosh muhit yaratish. "Yilning eng yaxshi metodik birlashmasi", "Eng faol birlashma a'zosi" kabi tanlovlar o'qituvchilarni ijodiy raqobatga undaydi va birlashma ishiga qiziqishni oshiradi[6.23].

Direktor o'rinbosarining roli. O'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari uslubiy birlashma faoliyatining tashkilotchisi, yo'naltiruvchisi va metodist-maslahatchisi sifatida harakat qiladi. U birlashma majlislarini kuzatadi, rahbarlarga metodik yordam ko'rsatadi va birlashma faoliyatini umumiy maktab rivojlanish strategiyasiga bog'laydi.

Xulosa. Uslubiy birlashma – bu o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirishda maktab ichidagi eng qulay va samarali professional muhitdir. U o'qituvchilarga yangi metodlarni o'rganish, tajriba almashish, o'z faoliyatini reflektiv baholash va hamkasblar bilan hamkorlikda professional o'sish imkonini beradi.

Uslubiy birlashmaning samaradorligi ko'p jihatdan uning tashkil etilish sifatiga, a'zolarining faolligiga va maktab rahbariyatining qo'llab-quvvatlashiga

bog'liq. O'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari ushbu jarayonning markaziy shaxsi sifatida uslubiy birlashmalarni strategik maqsadlar yo'lida yo'naltirishi, ularni rasmiyatchiliklardan xalos etib, chin ma'noda professional o'sishning jonli markaziga aylantirishi zarur. Uslubiy birlashma faoliyati to'g'ri yo'lga qo'yilsa, u nafaqat alohida o'qituvchining mahoratini, balki butun maktabning ta'lim sifatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Keldiyorova, G. S., Qurbonova, N. N., Fatxullaxodjaev, M. Z., Rixsiyeva, L. A. (2022). Didactic Functions and types of Role-Playing Games that Contribute to the Development of Communicative Foreign Language Speech Skills. *Specialusis Ugdyimas*, 1(43), 10577-10582.
2. Saidahmedov N. *Pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent, 2019. – 78–80.
3. Hasanboev J., Hasanboeva O., Homidov H. *Pedagogika tarixi*. – T: O'qituvchi: 1997
4. Mirziyoyev Sh.M. *Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz*. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – B.23
5. Norboyev, F. (2023). Pedagogik innovatsiyalar tadbiqiga ta'sir etuvchi omillar. *Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры*, 3(9), 55-60.
6. Mirziyoyev Sh.M. *Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz*. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 134-bet.